

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 1 8 1 A 1 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Torek, 29. maj 2018 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 23 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

P 1 8 1 A 1 0 1 1 1 0 3

Priloga k izpitni poli 1

Po Piranu plapolale gusarske zastave

V kraljestvo Neptuna je v soboto, 6. septembra, tradicionalno vstopila že 68. generacija pomorcev.

PIRAN – Neptunova povorka s sužnji, gusarji, vojaki, Neptunom, dijaki, starši in učitelji se je oblikovala pred pomorsko šolo v Portorožu. Udeleženci so se v Piran pripeljali z ladjo.

»Žvižgaj! Glej v tla! Stoj! Sedi! Vleci vrv! Hitreje!« in še kakšen glasen ukaz je poslušno ter brez oklevanja izpolnjevalo 60 zelencev, ki so bili oblečeni v vrečevino in so sklonjenih glav igrali vlogo ponižnih sužnjev. Na ramenih so vlekli dolgo, debelo ladijsko vrv in na nosilih spoštljivo prenašali Neptuna. Nadzorovali so jih gusarji, dijaki višjih letnikov, ki so vodili povorko in jim strogo ukazovali.

Iz Portoroža so se v Piran pripeljali z ladjo, nato je povorka krenila po mestu.

Ko so obhodili Tartinijev trg in piranske ulice, se je okoli njih nabiralo čedalje več zvedavega občinstva. Nato so se ustavili pred piranskim pomolom. Tam jih je čakala zaprisega. »Jaz, suhozemna pojava, koprnim, da bi bil sprejet med podložnike boga Neptuna, in nepreklicno obljubljam, da bom v štirih letih zaključil šolo ...« so za vladarjem vseh oceanov ponavljali prisego novi dijaki pomorske šole. To je bil že 68. Neptunov oziroma pomorski krst te šole, ki zdaj deluje v sklopu Gimnazije, elektro in pomorske šole Piran.

Ravnatelj šole Borut Butinar je povedal, da so letos pod Neptunovo okrilje sprejeli 60 novih dijakov, 33 bodočih pomorščakov in 27 elektrotehnikov. V primerjavi z lanskim letom se je vpis rahlo povečal. Glede na to ocenjuje, da se spreminja odnos do pomorstva in poklicnih usmeritev. Dodal je, da je Neptunov krst tako praznik šole kot praznik Pirana in da želi, da bi ta dan tako kot nekoč praznovali vsi domačini.

Na krstu je bil tudi piranski župan Peter Bossman, ki je pozdravil žalostne in preplašene zelence ter jih pred krstom opogumil in jim privabil nasmeh na obraze. Zaželel jim je, da bi uspešno končali šolanje in da bi v poklicu dosegli vse, kar si želijo.

Dijaki so prisluhnilni še starosti slovenskega pomorstva Edvardu Roškarju, ki je orisal ustanovitev in zgodovino pomorske šole ter krsta. Spomnil je na čase, ko je imela Slovenija svoje ladje in ladjedelnice, in dijakom položil na srce, naj imajo radi morje ter ladje.

Pomorski krst je kot poseben obred prvič spontano zaživel davnega leta 1947 na pobudo 29 dijakov prve generacije takratne Slovenske pomorske trgovske akademije, ki je bila v Žusterni. Ohranil se je vse do danes in je tovrstni šolski običaj z najdaljšo tradicijo, obenem pa tudi najstarejša piranska turistična prireditev. Zato so pomembna prizadevanja, da bi krst bodočih pomorcev postal veličasten vsakoletni pomorski dogodek v Piranu.

Ob zadnjem dejanju krsta je marsikateri mami zastal dih.

Dogajanje sta z glasbenim programom popestrila trio Tonje Senčar in mlada pevka piranske gimnazije Samanta. Tudi letošnjo prireditev je ob organizaciji prizadevnega predavatelja šole in kapitana dolge plovbe Roka Sorte domiselno vodila Pirančanka Zora Mužinič, ki ima precej zaslug za to, da bo čez dve leti Piran deležen že 70. Neptunovega krsta.

Novinci so uspešno prestali vse krute preizkušnje, tudi tisto najhujšo, ko so jih na koncu pometali v morje ...

Janez Mužič

(Prirejeno po: Slovenske novice, 12. 9. 2014.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi s podatki o okoliščinah sporočanja in o temi besedila.

Avtor izhodiščnega besedila je _____ . Objavljeno je bilo

12. septembra 2014 v _____ .

Povod za nastanek besedila je bil _____ .

(2 točki)

2. Kdo so osebe, ki so sodelovale na prireditvi? Na črtice napišite ustrezne številke.

_____ Edvard Roškar

1 portoroški župan

_____ Zora Mužinić

2 učitelj na pomorski šoli

_____ Rok Sorta

3 vpliven predstavnik slovenskega pomorstva

_____ Borut Butinar

4 župan mesta Piran

_____ Peter Bossman

5 vodja glasbenega programa

6 ravnatelj pomorske šole

7 vodja programa na prireditvi

(2 točki)

3. V smiselno povezanih povedih odgovorite na vprašanja: kdo je organiziral prireditev in kdo se je je udeležil, kdaj in kje je potekala ter zakaj so jo pripravili.

(5 točk)

4. Kako je potekala prireditev? Napišite manjkajoči bistveni podatek o poteku dogajanja.

– zbor pred šolo v Portorožu in vožnja v Piran

– povorka po Piranu

– _____

– metanje novincev v morje

(1 točka)

5. Razložite, zakaj se prireditev imenuje po Neptunu. Odgovor napišite v povedih ali v eni večstavčni povedi.

(3 točke)

6. Besedilu sta dodani fotografiji. Kaj prikazujeta? Smiselno dopolnite povedi.

Na prvi fotografiji je prikazano, kako _____

Na drugi fotografiji je prikazano, kako _____

(2 točki)

7. V katero rubriko bi glede na temo uvrstili izhodiščno besedilo? Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnicah.

Dan v novicah / Svet / Črni scenarij / Gospodarstvo / Na zdravje / Danes na kavču / Šport / Oglasi

(1 točka)

8. Določite vrsto in značilnosti izhodiščnega besedila.

- 8.1. Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnicah.

Izhodiščno besedilo je umetnostno / poljudnoznanstveno / strokovno / publicistično.

(1)

- 8.2. Med navedenimi trditvami o besedilu sta dve napačni. Obkrožite črki pred njima.

- A Avtor želi z naslovom pritegniti pozornost bralcev.
- B Avtor večinoma uporablja strokovne izraze.
- C Avtor poroča o zanimivem aktualnem dogodku.
- Č Jezik je razumljiv tudi manj zahtevnemu bralcu.
- D Besedilo je namenjeno najširši javnosti.
- E Besedilo vsebuje geslo ali slogan.

(2)
(3 točke)

9. S katerim prevladujočim namenom je avtor napisal izhodiščno besedilo?

Avtor želi z besedilom predvsem

- A prepričati naslovnika, da bi si prihodnje leto ogledal prireditev.
- B prikazati naslovniku dogajanje na prireditvi.
- C zagotoviti naslovniku, da prireditev ponuja številne možnosti za zabavo.
- Č oceniti prireditev in tako vplivati na naslovnikovo mnenje o njej.

(1 točka)

10. Opredelite besedilo glede na ubeseditveno stališče sporočevalca. Podčrtajte ustrezni možnosti ob poševnicah.

Avtor se v besedilu r a z o d e v a / n e r a z o d e v a, saj o prireditvi sporoča predvsem t i s t o,
kar se zdi njemu posebej zanimivo / s a m o s t v a r n e p o d a t k e, ki jih
lahko preverimo.

(1 točka)

11. Kateri način razvijanja teme prevladuje v izhodiščnem besedilu?

Avtor besedila predvsem

- A obvešča o prireditvi.
- B pripoveduje o dogajanju na prireditvi.
- C opisuje prireditev.
- Č razlaga vzroke dogajanja na prireditvi.
- D utemeljuje zanimivost dogajanja na prireditvi.

(1 točka)

12. Kateri besedilni vrsti pripada izhodiščno besedilo? Poimenujte jo.

(1 točka)

13. Izpišite prvih pet glagolov iz drugega odstavka izhodiščnega besedila (»Žvižgaj! ...«) in rešite naloge. Na vsako črto napišite eno besedo.

13.1. Izpis glagolov:

_____ (2)

13.2. Izpisanim glagolom določite naklon, tako da podčrtate pravilno trditev ob poševnicah.

Glagolski naklon je p o v e d n i / v e l e l n i / p o g o j n i.

(1)

13.3. Kdo je na prireditvi uporabljal glagole v tej obliki in zakaj? Odgovorite v povedi.

(3)
(6 točk)

14. V 4. odstavku (Ravnatelj ...) in 6. odstavku (Dijaki ...) poiščite besede, ki spadajo v isto besedno družino kot beseda *pomorci*, in jih napišite na črte. Če se beseda ponovi, jo napišite samo enkrat.

(2 točki)

15. Preberite slovarski sestavek in rešite naloge.

zelê nec in zelê nec -nca m (é; ě) **1.** *manjši kuščar zelene barve*: med travo je švignil zelenec **2.** *zool. ptica pevka rumeno zelene barve z močnim, kratkim kljunom, Carduelis chloris*: poslušati petje zelencev; zelenci in ščinkavci **3.** *ekspr. mlad, neizkuš en človek*: on je še zelenec; z njim ravnajo kot z zelencem / v podvodnem ribolovu so še pravi zelenci **4.** *slabš., med narodnoosvobodilnim bojem nemški okupatorski vojak*: zelencem so postavili zasedo; enota zelencev

15.1. V katerem slovarskem pomenu je v izhodiščnem besedilu uporabljena beseda *zelenec*? Obkrožite številko pomenske razlage.

1. 2. 3. 4.

(1)

15.2. Beseda *zelenec* je v izhodiščnem besedilu slogovno zaznamovana. Iz slovarskega sestavka izpišite kvalifikator, ki to dokazuje.

Izpis kvalifikatorja: _____

(1)

15.3. Obkrožite DA, če je trditev o besedi *zelenec* pravilna, ali NE, če ni.

Besedo *zelenec* lahko naglasimo na dva načina, vendar je naglas vedno na 2. zlogu.

DA NE

Zoologi zelenca imenujejo tudi *Carduelis chloris*.

DA NE

Med narodnoosvobodilnim bojem se je beseda *zelenec* uporabljala za neizkušene vojake.

DA NE

(2)
(4 točke)

16. Kdo so *zelenci* v izhodiščnem besedilu? Odgovorite tako, da iz 3. odstavka (Ko so obhodili ...) izpišete ustrezno slogovno nezaznamovano besedno zvezo.

Besedna zveza: _____
(1 točka)

17. V zaprisegi zelenci sebe imenujejo »suhozemna pojava«. Kaj pomeni pridevnik *suhozemni*? Podčrtajte pravilno rešitev ob poševnicah.

kopalni / kopališki / kopaški / koprski / kopenski / kopasti
(1 točka)

18. V izpisani povedi je uporabljen frazem. Podčrtajte ga in napišite, s katerim slogovno nezaznamovanim izrazom bi ga lahko nadomestili, da bi pomen povedi ostal enak.

- 18.1. Podčrtajte frazem.

Ob zadnjem dejanju krsta je marsikateri mami zastal dih.
(1)

- 18.2. Slogovno nezaznamovani izraz: _____
(1)
(2 točki)

19. S podčrtovanjem določite stavčne člene v enostavčni povedi. Nato jo preoblikujte v dvostavčno poved, tako da prislovno določilo razširite v ustrezni odvisnik.

- 19.1. Stavčni členi:

Zelenci so brez oklevanja izpolnjevali ukaze.
(2)

- 19.2. Dvostavčna poved:

(2)
(4 točke)

20. Preberite izpisano poved in obkrožite črki pred pravilnima trditvama.

Ko so obhodili Tartinijev trg in piranske ulice, se je okoli njih nabiralo čedalje več zvedavega občinstva.

- A Poved je podredno zložena.
B V povedi so trije stavki.
C Prvi stavek je časovni odvisnik.
Č Na začetku drugega stavka stoji veznik.

(2 točki)

21. Kako bi zapisali podčrtane izraze, če bi uporabili številke? Pri vsakem primeru obkrožite črko pred pravilno rešitvijo.

V oseminšestdesetih letih so pomorci ustvarili prepoznavno tradicijo najstarejšega šolskega običaja pri nas.

- A V 68 letih
- B V 68. letih
- C V 68-tih letih

Leta 2016 bo šola praznovala sedemdeseto obletnico prireditve.

- A 70 obletnico
- B 70. obletnico
- C 70-obletnico

Med šestdesetimi novimi dijaki je triintrideset bodočih pomorščakov.

- A Med 60 novimi dijaki je 33 bodočih pomorščakov.
- B Med 60. novimi dijaki je 33 bodočih pomorščakov.
- C Med 60-timi novimi dijaki je 33 bodočih pomorščakov.
- Č Med 60. novimi dijaki je 33. bodočih pomorščakov.
- D Med 60-timi novimi dijaki je 33. bodočih pomorščakov.

(2 točki)

22. Pravopisno uredite poved, tako da vstavite manjkajoče vejice.

Po prisegi ki so jo novinci kleče ponavljali za Neptunom je vsak bodoči pomorščak spil kozarec morske vode nato pa so ga vrgli v morje.

(1 točka)

23. Napišite **objektivno predstavitev** Neptunovega krsta. Vaša predstavitev naj vsebuje definicijo te prireditve, podatke o njeni zgodovini, opis prireditve v sodobnosti in opredelitev njenega pomena. Pomagajte si z izhodiščnim besedilom. Pišite na naslednjo stran. Vaše besedilo naj obsega najmanj 100 besed.

(12 točk)

P 1 8 1 A 1 0 1 1 1 1

Prazna stran